

Čestitamo Vam na odluci da se uselite u Australiju. Želimo Vam sve najbolje i nadamo se da ćete biti sretni u svojoj novoj domovini.

Ovaj obrazac pruža kratak sažetak stvari koje biste trebali uvažiti kad se pripremate za novi život u Australiji. Za većinu useljenika, glavni izvor informacija o Australiji su rođaci, prijatelji i poznanici u Australiji. Svako dodatno istraživanje koje uspijete poduzeti prije dolaska će Vam olakšati uspješno nastanjanje.

Više informacija o nastanjanju, kao i o uslugama na raspolaganju novodošlim useljenicima, možete naći na web stranicama Ministarstva za useljavanje i državljanstvo (ministarstva) pod naslovom *Život u Australiji (Living in Australia)* na adresi www.immi.gov.au/living-in-australia/

Za svaku saveznu državu i teritorij postoji knjižica *Početak života u Australiji (Beginning a Life in Australia)*, na engleskom i 37 jezika zajednice. U njima se nalaze i detaljne informacije o uslugama za buduće i novodošle useljenike, a možete ih prenijeti s web stranice na www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/

Australsko raznoliko društvo

Australija je tolerantno, raznoliko društvo, koje se sastoji od osoba brojnih različitih kultura i etničkog podrijetla. Australci potječu iz svih dijelova svijeta. Oko 44% Australaca je rođeno u inozemstvu, ili im je roditelj rođen u inozemstvu.

Australci su pripadnici brojnih različitih vjera. U Australiji, da biste se uklapali u društvo, ne morate biti isti kao i svi drugi. Svaka osoba može slobodno izražavati i održavati svoje kulturne i vjerske tradicije, u okvirima zakona, i sudjelovati i pripadati među Australce. U početku, možda Vam je takva raznolikost nešto nepoznato. Ali ako budete otvoreni i budete izražavali poštovanje za druge ljude, njihove ideje i tradicije koje su Vam možda nove ili čudne, lakše ćete se uklopiti i uspijeti u svom novom životu.

Sloboda i ravnopravnost koje uživamo u Australiji se osnivaju na tome da svatko ispunjava svoje dužnosti. Očekujemo Vašu lojalnost Australiji i podršku našem demokratskom načinu života i vrijednostima na kojima se on temelji. Te vrijednosti uključuju poštivanje zakona, slobodu i dostojanstvo svake osobe, ravnopravnost između muškaraca i žena, poštovanje za druge, te pravednost i sućut za osobe u slabijem položaju. Na snazi su savezni, državni i teritorijalni zakoni koji zabranjuju diskriminaciju na temelju niza stvari (kao što su rasa, spol, invalidnost ili starost) i u različitim područjima javnog života (kao što su zapošljavanje, obrazovanje, stambeni smještaj, pristupačnost službama i postupci vlade).

Engleski je naš nacionalni jezik, iako se u Australiji govori oko 300 različitih jezika, uključujući jezike starosjedilačkog stanovništva. Ako ne govorite engleski, toplo Vam preporučujemo da ga počnete učiti što brže po dolasku. Možda imate pravo na besplatne satove u sklopu Programa učenja engleskog za odrasle useljenike (Adult Migrant English Program – AMEP). Detaljnije o tom programu pročitajte na 4. stranici.

Carina i karantena

Informacije o carinama i propisima karantene možete dobiti u australskom poslanstvu u svojoj zemlji. Tu ćete saznati što možete a što ne možete unijeti u Australiju, posebne uvjete za unošenje predmeta za Kućanstvo, životinja/životinjskih proizvoda kao i podatke o plaćanju carinskih pristojbi. Za više informacija posjetite www.customs.gov.au

Novac i poslovanje s bankama

Prije putovanja trebate organizirati nabavku putnih čekova ili odgovarajuće konvertibilne valute, kao što su američki dolari ili australski dolari. Stranu valutu možete promijeniti u australske dolare u većini australskih međunarodnih zračnih luka.

Ljudi obično drže novac u bankama ili drugim financijskim ustanovama. Ako u nekoj od tih ustanova u roku od 6 tjedana po dolasku otvarate račun, obično za identifikaciju trebate imati samo putovnicu. Nakon 6 tjedana, za otvaranje računa ćete trebati dodatne dokumente.

Više informacija možete saznati:

Internet stranica: www.ato.gov.au

Telefon: 132 861 (u Australiji)

Prijevoz

Trebat će Vam prijevoz od zračne luke do mjesta gdje odsjedate. U svim međunarodnim i većini drugih zračnih luka postoje taksiji i autobusi.

Trebate imati australsku vozačku dozvolu da biste mogli voziti auto. Međunarodna vozačka dozvola može biti prihvatljiva na kratko vrijeme. Za informacije o dobivanju vozačke dozvole obratite se najbližoj prometnoj upravi svoje savezne države ili teritorija. U mjesnom telefonskom imeniku možete naći popis i telefonske brojeve odgovarajućih agencija.

Stambena pitanja

Da biste unajmili/kupili kuću/stan, možete pregledati oglase u novinama, na internetu, ili se raspitati kod agenata za nekretnine. Kod unajmljivanja se obično traži uplaćivanje pologa, u iznosu od mjesečne stanarine, plus unaprijed plaćena stanarina za mjesec dana.

Škole

Školovanje je obvezno za svu djecu između 5 i 15 godina starosti. Taj uzrast može donekle varirati u nekim savezним državama i teritorijima. Djecu biste trebali što brže po dolasku upisati u školu.

Postoji i predškolski odgoj, za djecu između 3 i 5 godina starosti. To je najčešće skraćena nastava i nije obvezna.

Informacije o mjesnim školama možete dobiti od Ministarstva prosvjete savezne države ili teritorija. Informacije o kontaktima naći ćete u mjesnom telefonskom imeniku.

Životni troškovi u Australiji

U usporedbi s mnogim drugim zemljama, troškovi života u Australiji su visoki. Bitno je da mislite o tome kako ćete uzdržavati sebe i svoju obitelj barem prve dvije godine. Nemojte pretpostavljati da ćete brzo naći posao.

Zapamtite također da su troškovi selidbe visoki. Postoje znatni troškovi oko putovanja u Australiju, selidbe pokušstva i osnivanja novog doma.

Nastavak na sljedećoj stranici ►

Dvogodišnje razdoblje čekanja na isplate socijalne skrbi

Većina novih useljenika mora 2 godine živjeti u Australiji s vizom za stalni boravak prije nego što može dobiti većinu isplata socijalne skrbi. To uključuje pomoć za nezaposlene (Newstart Allowance ili Sickness Allowance), doplatke studentima (Austudy ili Youth Allowance), kao i druge vrste pomoći, kao što je na primjer iskaznica za zdravstvene beneficije (Health Care Card). Da biste stekli pravo na starosnu i invalidsku mirovinu, obično trebate živjeti u Australiji 10 godina, kao osoba sa stalnim boravkom.

Vrlo je važno razumjeti da trebate imati dovoljno novca da sebe (i svoju obitelj) možete uzdržavati najmanje prve 2 godine u Australiji. Ako imate pokrovitelja ili jamce, trebate ih prije svog dolaska u Australiju pitati koliko su Vas sposobni i voljni uzdržavati.

Izuzeci od roka čekanja

Isplata pod nazivom Specijalni doplatka (Special Benefit) se može dobiti za vrijeme čekanja ako ste u teškoj situaciji jer ste pretrpjeli neku značajnu promjenu u okolnostima, koja je bila izvan Vaše kontrole. Ova vrsta isplate je dostupna samo u vrlo ograničenom broju situacija. Nemogućnost nalaženja posla ili nedostatak novca nisu dovoljni razlozi za stjecanje prava na Specijalni doplatka.

Ako, nakon što se nastanite u Australiji kao osoba s vizom za stalni boravak, postanete udovac/udovica, invalid ili samohrani roditelj, možda ćete imati pravo na pomoć ili mirovinu. Isto tako, mogli biste dobiti mirovinu i ako niste živjeli u Australiji 10 godina, ako je Vaš slučaj obuhvaćen nekim međunarodnim sporazumom o socijalnoj skrbi. Od siječnja 2008., Australija ima sporazum o socijalnoj skrbi s 19 stranih zemalja.

Ako ste useljenik koji stiže kao izbjeglica, supružnik ili uzdržavano dijete izbjeglice; australski državljanin, supružnik ili uzdržavano dijete australskog državljanina; ili osoba sa stalnim boravkom koja je, u bilo kojem razdoblju, u Australiji živjela 2 godine, možete biti oslobođeni dvogodišnjeg razdoblja čekanja na većinu isplata socijalne skrbi.

Ako se starate za osobu koja ima stalni boravak, možda imate pravo na dodatak za njegovatelja (Carer Allowance), na koji se ne mora čekati. Ako se stalno brinete i njegujete neku osobu, možda imate pravo i na isplatu za njegovatelja (Carer Payment) tijekom razdoblja čekanja.

Pomoć obiteljima s djecom

Novi useljenici s ovisnom djecom mogli bi steći pravo na isplatu obiteljskog doplatka koji pomaže u troškovima oko uzdržavanja djece. Najčešće, za stjecanje prava na ovu isplatu morate imati pravo na stalni boravak, ali postoje i izuzeci. Na ove isplate se ne odnosi rok čekanja. Isplata obiteljskog doplatka je namijenjena samo kao dopuna prihodima, a sama nije dovoljna za život.

Isplate za obitelj uključuju poreznu olakšicu za obitelji Dio A (Family Tax Benefit Part A), poreznu olakšicu za obitelji Dio B (Family Tax Benefit Part B), dodatak za troškove čuvanja djece (Child Care Benefit) i porezni popust za troškove čuvanja djece (Child Care Tax Rebate). Iznos porezne olakšice na koji biste mogli imati pravo ovisi o starosti i broju djece u Vašoj obitelji i o ukupnom godišnjem prihodu Vaše obitelji tijekom tekuće obračunske godine. Dodatak za troškove čuvanja djece se može isplaćivati kao pomoć za smještaj djeteta u dječji vrtić. Iznos Vašeg dodatka za troškove čuvanja djece će ovisiti o godišnjem prihodu Vaše obitelji tijekom tekuće obračunske godine, vrsti ustanove za čuvanje djece koju izaberete (odobrenu ili registriranu), broju djece u vrtiću, razlogu zbog kojeg dijete šaljete u vrtić, te broju sati koje dijete tamo provodi.

Porezni popust na troškove čuvanja djece iznosi 30% od troškova koje plaćate za vrtić iz svog džepa (iznos koji plaćate nakon odbijanja pomoći za troškove čuvanja djece), do AUD 4,000 (indeksirano) godišnje za svako dijete.

Od 1. srpnja 2008., ovisno o usvajanju zakonskih odredbi, porezni popust na troškove čuvanja djece će se povećati na 50% od troškova koje plaćate iz svog džepa, do AUD 7,500 (indeksirano) godišnje za svako dijete. Na porezni popust za troškove čuvanja djece možete imati pravo ako dijete ide u odobreni vrtić, primete dodatak za troškove čuvanja djece i prođete test rada/obuke/školoovanja.

Postoje i 2 druge vrste pomoći za obitelji s malom djecom. Isplata za novorođenče (Baby Bonus) pomaže oko dodatnih troškova za novorođenče. Dodatak za cijepljenje djece (Maternity Immunisation Allowance) je posebna isplata za obitelji s djecom koja su između 18 i 24 mjeseca starosti primila sva cjepiva ili su izuzeta od cijepjenja.

U Australiji, Ured za pomoć obiteljima možete naći u svakom Medicare uredu, Centrelinkovim centrima za usluge strankama i shopfronts mjestima australskog Poreznog ureda. Daljnje informacije možete dobiti:

Internet stranica: www.familyassist.gov.au

Telefon: 136 150 (u Australiji)
131 202 (za informacije na drugim jezicima osim engleskog)

Daljnje informacije o socijalnoj skrbi

Centrelink doprinosi društvenim i gospodarskim ciljevima, koje određuje vlada, time što pruža usluge koje pomažu ljudima da se osamostale i potpomažu osobe koje trebaju pomoć. Postoje brojna pravila za stjecanje prava na bilo koju isplatu Centrelinka. Ovdje navedene informacije su samo općeniti vodič, a s osobljem Centrelinka morate porazgovarati o svojim specifičnim potrebama.

Adrese Centrelinkovih ureda i telefonske brojeve možete naći u mjesnom telefonskom imeniku. S osobljem Centrelinka možete razgovarati i odgovore na svoja pitanja dobiti i na drugim jezicima osim engleskog, ako nazovete 131 202. To nije služba tumača. Pozivi na taj telefonski broj se naplaćuju po cijeni mjesnog poziva iz bilo kojeg dijela Australije. Pozivi iz javnih govornica ili s mobitela se mogu naplaćivati po višoj tarifi.

Prije dolaska u Australiju, više informacija o isplatama socijalne skrbi ili međunarodnim sporazumima možete dobiti preko:

Internet stranica: www.centrelink.gov.au

Pošta: Manager
International Services
Centrelink
GPO Box 273
HOBART TAS 7001
AUSTRALIA

Telefon: 131 021 (za zakazivanje razgovora)
131 202 (za informacije na drugim jezicima osim engleskog)
+613 6222 3455 (izvan Australije)

Zdravlje

Australska Vlada, putem Medicare programa pomaže oko podmirivanja medicinskih troškova i bolničkog liječenja. Vlada također sufinancira troškove za brojne lijekove, u sklopu Plana farmaceutskih beneficija (Pharmaceutical Benefits Scheme - PBS). Medicare i PBS programe provodi Medicare Australia.

Da biste saznali imate li pravo upisati se u Medicare, trebate otići u Medicare ured, ponijevši svoju putovnicu ili putne dokumente i vizu za stalni boravak. Ako još nemate vizu za stalni boravak, trebate priložiti i podatke o molbi za vizu/useljavanje koju ste predali.

Većina osoba s vizom za privremeni boravak nema pravo na upis u Medicare, međutim postoje neke iznimke, na primjer osobe koje su podnijele molbu za stalni boravak i ispunjavaju potrebne kriterije. Kako biste saznali imate li pravo, trebate otići u svoj lokalni Medicare ured. Ako ispunjavate sve uvjete za stjecanje prava, možete dobiti privremeni broj Medicare kartice, i njime se služiti dok ne primite karticu poštom nakon približno 3 tjedna. U većini slučajeva, platit ćete liječničku uslugu, a zatim dio tog plaćenog iznosa dobiti natrag.

Medicare Australia vodi Australijski popis cijepljene djece (Australian Childhood Immunisation Register - ACIR). Ako imate dijete, molimo donesite potvrdu o cijepljenju, kako bi Vaš liječnik u Australiji lakše provjerio je li dijete do sada primilo sva potrebna cjepiva. Ovo je jedan od uvjeta za neke od državnih isplata.

Medicare Australia vodi i Australijski registar donatora organa (the Donor Register). Osobe starije od 18 godina mogu izraziti svoj pristanak (ili neslaganje) u Donor Register. Osobama s teškim ili smrtonosnim bolestima, presađivanje organa ili tkiva može spasiti život.

Povrh toga, Medicare Australia pomaže i oko isplata i usluga za obitelji s djecom (Family Assistance). Neke od tih isplata možete dobiti u svom lokalnom Medicare uredu, uključujući porezne olakšice za obitelji, bonus za rođenje djeteta, dodatak za troškove čuvanja djece, isplate za rođenje djeteta i dodatak za cijepljenje djece.

Medicare Australia ima komplet informacija, preveden na 19 jezika, a na engleskom se može dobiti i verzija s velikim slovima, Brailleovim pismom, i kao audio CD ili kazeta. U kompletu se nalaze informacije o uslugama Medicare Australia, i objašnjava se koji su uvjeti za stjecanje prava na povlastice i usluge. Primjerak ovog kompleta možete naći na Internet stranici Medicare Australia, u svom lokalnom Medicare uredu ili u Centru za informacije useljenicima (Migrant Resource Centre).

Za više informacija:

Internet stranica: www.medicareaustralia.gov.au

E-mail: info@medicareaustralia.gov.au

Telefon: 132 011* – Medicare
1800 020 613** – Plan farmaceutskih beneficija (Pharmaceutical Benefits Scheme)
1800 653 809** – Australijski popis cijepljene djece (Australian Childhood Immunisation Register)
1800 777 203** – Australijski registar za donatore organa (Australian Organ Donor Register)
1800 552 152** – Za osobe oštećena sluha i govora (Hearing and speech impaired)
131 450* – Služba prevoditelja i tumača (Translating and Interpreting Service)

Pošta: Medicare Eligibility
Medicare Australia
PO Box 1001
TUGGERANONG DC ACT 2901
AUSTRALIA

Privatno zdravstveno osiguranje

Mnogi Australci odluče izvaditi privatno zdravstveno osiguranje. To pokriva neke ili sve troškove liječenja ako se liječite kao privatni pacijent u privatnim ili državnim bolnicama, a može se proširiti i na usluge koje Medicare osiguranje ne pokriva, kao što su usluge zubara, većina usluga optičara, te prijevoz kolima hitne pomoći. Ako razmišljate o privatnom zdravstvenom osiguranju, trebate znati sljedeće:

1. Popust od 30% - svi Australci imaju pravo potraživati popust od 30%, ako imaju pravo na Medicare i imaju odgovarajuću policu zdravstvenog osiguranja koja pokriva bolničko liječenje, opće liječenje ('pripadajuće' ili 'dodatno') ili i jedno i drugo. (Osobe između 65-69 godina imaju popust od 35%, a one od 70 i više godina 40%).
2. Dodatak na Medicare pristojbu (Medicare Levy Surcharge) – Većina australskih poreznih obveznika plaća Medicare pristojbu, koja je uključena u njihov plativi porez. Dodatak na Medicare pristojbu je dodatnih 1% koji plaćaju oni koji zarađuju preko određenog graničnog prihoda, a nemaju bolničko osiguranje. Granični prihod je AUD 50.000 godišnje za samce i AUD 100.000 za bračne parove ili obitelji s djecom.
3. Doživotno zdravstveno osiguranje (Lifetime Health Cover) – Ovim programom se ljude potiče da si što ranije izvade bolničko osiguranje. Ako osoba izvadi policu bolničkog osiguranja nakon 1. srpnja nakon svog 31. rođendana, plaćat će više za istu razinu osiguranja nego osoba koja je policu uplatila prije 1. srpnja nakon svog 31. rođendana. Cijena se povećava za 2% za svaku godinu koju odgađate uplatu tog osiguranja.

Na nove useljenike koji u Australiju stižu poslije 1. srpnja nakon svog 31. rođendana se primjenjuju posebni uvjeti. Ti useljenici ne plaćaju veće troškove ukoliko policu privatnog bolničkog osiguranja izvade u roku od 12 mjeseci od dana kad se registriraju za pravo na Medicare. Važno je razmisliti o uplati bolničkog osiguranja u prvih godinu dana nakon što se registrirate za Medicare. Ako čekate dulje od 12 mjeseci nakon što ste registrirani za Medicare, morat ćete platiti i dodatak na Doživotno zdravstveno osiguranje, koji iznosi 2% za svaku godinu iznad 30 godine starosti kad odlučite izvaditi bolničko osiguranje.

Više informacija o privatnom zdravstvenom osiguranju možete dobiti:

Internet stranica: www.privatehealth.gov.au

E-mail: privatehealth@health.gov.au

Pošta: MDP 86
Department of Health and Ageing
GPO Box 9848
CANBERRA ACT 2601
AUSTRALIA

Zapošljavanje u Australiji

Australsko tržište radne snage je vrlo konkurentno. Zaposlenost u Australiji ovisi o ekonomskim čimbenicima, vrsti posla koji se traži i specifičnim okolnostima koje mogu utjecati na taspođivost posla u različitim dijelovima zemlje. **Dozvola za useljavanje ne jamči dobivanje posla**, čak ni za podnositelje molbi koji su ocjenjeni kao visoko kvalificirani, a pogotovo ne za njihove ovisne članove obitelji.

Nastavak na sljedećoj stranici ►

Pozivi se naplaćuju *

Naplaćuju se samo pozivi s mobitela i javnih govornica **

U studenom 2007., stopa nezaposlenosti u Australiji je iznosila 4.4%. Stope nezaposlenosti za novopristigle useljenike su obično mnogo više. Procjenjuje se da su useljenici koji su stigli između siječnja 2001. i studenog 2007. imali stopu nezaposlenosti od 5.9% (izvorni podaci). Među njima, stopa nezaposlenosti za useljenike koji su rođeni u nekoj od glavnih zemalja engleskog govornog područja je iznosila 3.6%, a za useljenike rođene u drugim zemljama 7.2%. Općenito, useljenici koji su u Australiji imali više vremena da se snađu imaju niže stope nezaposlenosti. Slično tome, oni koji u Australiju ulaze u sklopu programa za stručne useljenike, imaju niže stope nezaposlenosti od onih koji se useljavaju u drugim kategorijama.

Da biste saznali kakvi su Vam izgledi za zapošljavanje, čitajte australske novine, posebno izdanja srijedom i subotom koja sadrže oglase o slobodnim radnim mjestima.

Prije odlaska iz svoje zemlje u Australiju trebate saznati postoje li neki posebni zahtjevi ili uvjeti u svezi vrste posla koji želite obavljati. Za mnoge poslove u Australiji podnositelji molbi trebaju biti registrirani ili imati dozvolu australskih državnih uprava ili uprava teritorija, i/ili steći pravo na članstvo u nekoj stručnoj ili privrednoj organizaciji.

Trebate saznati da li se za Vaše zanimanje trebate registrirati ili dobiti dozvolu. Vaši članovi obitelji se isto tako trebaju raspitati kakvi su im izgledi za posao, bez obzira namjeravaju li tražiti posao odmah po dolasku.

Useljenici koji nemaju posao se trebaju što brže po dolasku registrirati u Centrelinku. Budući da većina novodošlih useljenika najčešće 2 godine nemaju pravo na isplate socijalne skrbi, njima je na raspolaganju samo ograničen broj od države financiranih službi za pomoć oko traženja posla, preko članova Job Network mreže za zapošljavanje. Međutim, useljenici koji imaju dozvolu za stalni boravak i ispunjavaju ostale uvjete, mogu imati pristup svim Job Network uslugama.

Program zapošljavanja, te informacije o traženju posla i priznavanju kvalifikacija možete naći na sljedećim adresama na Internetu:

- Australian Jobsearch (za informacije o zapošljavanju, izgledima za zapošljavanje, kvalifikacijama koje su u potražnji i zanimanjima u Australiji) www.jobsearch.gov.au
- Australian Workplace (za informacije o poslovima u Australiji) www.workplace.gov.au
- Skilled Migrant (za glavne podnositelje molbe u određenim kategorijama stručnih useljenika, s popisa traženih zanimanja) www.skilledmigrant.gov.au
- Trades Recognition Australia (za priznavanje obrtničkih kvalifikacija) www.workplace.gov.au/tra
- National Office of Overseas Skills Recognition – NOOSR (za priznavanje kvalifikacija i radnih sposobnosti stečenih u inozemstvu) www.aei.dest.gov.au

Društvene službe za pomoć u nastanjanju useljenika

Ministarstvo pruža niz usluga oko nastanjanja, kojima se useljenicima i osobama koje stižu u humanitarnoj kategoriji želi pomoći da što brže po dolasku počnu aktivno sudjelovati u životu australske zajednice. U sklopu Programa za pomoć u nastanjanju (Settlement Grants Program) Ministarstvo subvencionira društvene organizacije. Popis društvenih službi i usluga za pomoć u nastanjanju možete naći na www.immi.gov.au/living-in-australia/delivering-assistance/settlement-grants/funded-orgs-current.htm

Pružatelji usluga u sklopu Usluga za pomoć u nastanjanju obično mogu pomoći i upućivati useljenike koji imaju pravo na ove usluge, i to oko nalaženja stambenog smještaja, upisivanja na tečajeve engleskog, nalaženja dječjeg vrtića, traženja posla i upisa djece u školu.

Poduka jezika i pomoć

Ministarstvo pruža 2 važne vrste usluga useljenicima kojima je potrebna pomoć u jeziku. To su Programi učenja engleskog za odrasle useljenike (Adult Migrant English Program ili AMEP) i Nacionalna služba prevoditelja i tumača (Translating and Interpreting Service National ili TIS National).

Program učenja engleskog za odrasle useljenike (Adult Migrant English Program - AMEP)

Za mnoge nove useljenike koji dolaze iz zemalja gdje se ne govori engleski, učiti engleski je jedan od prvih i najvažnijih koraka koje će napraviti ka uspješnom nastanjanju u novom domu i ka ostvarivanju osobnih, društvenih i ekonomskih ciljeva. Ako Vaše znanje engleskog nije "funkcionalno", možda imate pravo na besplatne satove engleskog jezika u Programu učenja engleskog za odrasle osobe (Adult Migrant English Program ili AMEP).

Imati 'funkcionalno' znanje engleskog znači biti sposoban sporazumijevati se na engleskom u svakodnevnim društvenim situacijama i u nekim radnim situacijama. Vaša sposobnost govorenja, čitanja, pisanja i slušanja engleskog će se provjeriti kako bi se ustanovilo imate li pravo na AMEP satove. Ako takva provjera znanja nije obavljena u inozemstvu, u sklopu obrađivanja Vaše molbe za useljavanje, onda će se to obaviti kad se u Australiji registrirate za satove u AMEP-u. Ako se ocijeni da je Vaše znanje engleskog bolje od 'funkcionalnog', nećete imati pravo pohađati AMEP satove. Ako se kvalificirate za AMEP pomoć, imat ćete pravo na do 510 sati engleskog jezika. Izbjeglice i useljenici u humanitarnoj kategoriji mlađi od 25 godina, s malo škole, imaju pravo na do 910 sati poduke engleskog, dok oni stariji od 25 godina imaju pravo na do 610 sati engleskog.

Za AMEP nastavu se trebate registrirati u svojoj mjesnoj AMEP ustanovi u roku od 3 mjeseca po dolasku ili po dobivanju trajnog boravka, a pohađanje nastave morate započeti u roku od godinu dana, inače možete izgubiti svoje pravo na pohađanje tečaja. Kad se registrirate, možete odgoditi pohađanje nastave engleskog, ako Vam je teško dolaziti zbog obiteljskih, radnih ili drugih obveza.

AMEP pruža brojne načine učenja koji odgovaraju nizu oklonosti. To uključuje redovitu nastavu, tečajeve sa skraćenim satima ili učenje kod kuće putem dopisnog programa ili uz pomoć kućnog učitelja. Ako imate djecu koja još ne idu u školu, AMEP služba u kojoj učite engleski može osigurati besplatno čuvanje djece, kako biste mogli pohađati nastavu engleskog.

Za više informacija o stjecanju prava i registriranju za satove engleskog jezika, te o mjestima gdje se održavaju AMEP tečajevi, nazovite službu informacija ministarstva na broj 131 881 ili posjetite AMEP-ovu web stranicu www.immi.gov.au/amep.

Nacionalna služba prevoditelja i tumača (TIS National)

TIS National pruža usluge tumača preko telefona na preko 120 jezika i dijalekata, i radi 24 sata dnevno, 7 dana tjedno, uključujući i hitne slučajeve.

Možete ih nazvati na 131 450 po cijeni lokalnog poziva (za pozive s mobitela cijene variraju)

Ako ne govorite ili ne razumijete engleski a morate razgovarati s nekom državnom službom, zamolite ih da nazovu TIS National kako biste se mogli sporazumjeti. Ta državna služba treba platiti troškove usluga tumača. Prije nego što nazovete, provjerite radno vrijeme te državne službe s kojom želite razgovarati.

Ako trebate pomoć tumača za liječnički pregled, možete ih zamoliti da nazovu TIS National na prioritetni broj za liječnike (1300 131 450) i organiziraju tumača preko telefona ili na licu mjesta (1300 654 151) ukoliko je to potrebno.

Ministarstvo australskim stanovnicima i državljanima koji na to imaju pravo nudi i besplatne sažete prijevode na engleski njihovih osobnih dokumenata koji su važni za nastanjanje. Daljnje informacije o prijevodima potražite na www.immi.gov.au/living-in-australia/help-with-english/

TIS National prima upite osoba koje su australski stalni stanovnici i državljani, a zainteresirane su da postanu tumači na radni ugovor i pomažu s tumačenjem za članove australske zajednice koji govore druge jezike osim engleskog. Ako dobro govorite engleski i znate najmanje još jedan strani jezik, razmislite o radu na ugovor s TIS National službom. Nazovite TIS National menadžera za rad na ugovor na 1300 132 621 za više informacija o zapošljavanju i radnim uvjetima tumača.

Programi učenja engleskog Ministarstva za prosvjetu, zapošljavanje i radne odnose (Department of Education, Employment and Workplace Relations – DEEWR)

Engleski, pismenost i računanje se podučava i preko tome namijenjenih programa koje vodi Ministarstvo za prosvjetu, zapošljavanje i radne odnose (DEEWR), te vlade saveznih država i teritorija. DEEWR ima 2 programa za učenje engleskog jezika, pismenosti i računanja, povezana sa zapošljavanjem, za klijente u radnoj dobi (15-64).

Prvi je Program za učenje jezika, pismenosti i računanja (Language, Literacy and Numeracy Program – LLNP), u kojem se osobama koje traže posao a imaju pravo na ovaj program nudi do 800 sati učenja jezika, pismenosti i računanja povezanog sa strukom. LLNP pomaže strankama da bolje nauče jezik i/ili poboljšaju pismenost i računanje, kako bi lakše našle i zadržale posao ili nastavile školovanje i obuku. U sklopu ovog programa se nudi i specijalizirana obuka preko komplementarne obuke, koja je prilagođena za stranke u slabijem položaju.

Drugi program je Engleski i pismenost za zapošljavanje i rad (Workplace English Language and Literacy Program – WELL), koji subvencionira organizacije koje radnicima nude poduku iz engleskog, pismenosti i računanja, u skladu s njihovim postojećim i budućim potrebama u svezi posla.

Australska vlada daje i subvencije vladama saveznih država i teritorija i nevladinim obrazovnim službama, kako bi im olakšala pružanje intenzivne poduke engleskog za novodošle učenike osnovnih i srednjih škola, koji imaju pravo na ove usluge, a u sklopu programa za učenje engleskog kao drugog jezika za novodošle useljenike (English as a Second Language – New Arrivals – ESL–NA). Programom se želi proširiti mogućnosti školovanja i napredovanja za novodošle učenike iz zemalja neengleskog govornog područja, kako bi stekli bolje znanje engleskog i lakše sudjelovali u općim obrazovnim aktivnostima.

Očekuje se da učenici koji imaju pravo na ove usluge, bilo u centrima/odjelima za intenzivno učenje jezika ili u svojoj školi, dobiju najmanje 6 mjeseci intenzivne poduke engleskog. Svako područje je odgovorno za obavljanje procjene potreba svojih učenika, ESL školski program, te organiziranje intenzivne poduke engleskog.

Za više informacija:

Internet stranica: www.deewr.gov.au

Telefon: 1300 363 079

Australsko državljanstvo

Informacije o australskom državljanstvu, uključujući stjecanje prava i obrasce za podnošenje molbe, možete naći na Internet stranici za državljanstvo www.citizenship.gov.au ili ako nazovete službu informacija o državljanstvu na 131 880 za pozive unutar Australije.

Trebate li još informacija ili savjeta?

Pobrinite se da nabavite primjerak knjižice Početak života u Australiji (*Beginning a Life in Australia*), za saveznu državu ili teritorij u kojem namjeravate živjeti. Ona postoji na engleskom i 37 jezika zajednice, a može se preneti s web stranice na www.immi.gov.au/living-in-australia/settle-in-australia/

Informacije i savjete u svezi nastanjanja možete dobiti i u uredima Ministarstva u Australiji i inozemstvu. Za daljnje informacije se obratite:

Ministarstvo za useljavanje i državljanstvo

Telefon: 131 881 (opće informacije u Australiji)

www.immi.gov.au

Informacije o useljavanju u Australiju

www.immi.gov.au/migrants/

Informacije o životu u Australiji

www.immi.gov.au/living-in-australia

Popis australskih ureda za useljavanje u inozemstvu

www.immi.gov.au/contacts/overseas/

Popis službi i usluga za pomoć u sklopu Programa za pomoć u nastanjanju (Settlement Grants Program Services)

www.immi.gov.au/living-in-australia/delivering-assistance/settlement-grants/funded-orgs-current.htm

Internet stranica o državljanstvu

www.citizenship.gov.au

Daljnje informacije

Služba u situacijama životne opasnosti

(vatrogasci, policija, hitna pomoć) - 24 sata

Telefon: 000

Nacionalna služba prevoditelja i tumača (TIS National)

Telefon: 131 450

www.immi.gov.au/tis/

Područna služba informacija australske vlade

(Australian Government Regional Information Service)

Telefon: 1800 026 222

www.regionalaustralia.gov.au

Nacionalni ured za priznavanje inozemnih kvalifikacija

Telefon: 1300 363 079

www.aei.dest.gov.au

Internet stranica australske Vlade

www.australia.gov.au

Naslovnica

www.immi.gov.au

Služba za opće informacije

Da biste razgovarali s operaterom, nazovite **131 881** tijekom radnog vremena u Australiji (izvan radnog vremena ćete čuti snimljene informacije). Ako se nalazite izvan Australije, obratite se najbližem australskom poslanstvu.